

Коли ж все-таки народився Христос?

У порівнянні з іншими великими подіями з життя Христа, Його День Народження християни стали відзначати дуже пізно. Наприклад, достеменно відомо, що Воскресіння Спасителя святкували вже самі апостоли. Перші християни святкували також Вознесіння Господне, Хрещення, День зішестя Святого Духа на апостолів. Однак згадка про Різдво Христове вперше зустрічається лише в III столітті. Чим же пояснити цю «забудкуватість»? Як можна не пам'ятати, не відзначати таку дату?

Зараз така поведінка перших християн здається дійсно дивною, адже майже для будь-якої людини день народження - це головне свято на протязі року. Що ж говорити про День Народження Боголюдини, Спасителя світу? Чому дата Його народження виявилася в «забутті»?

Чому євангелісти Матфей і Лука, які розповідають про Різдво, не називають цю дату, хоча, наприклад, в Євангелії від Луки є багато інших точних датвань? Чи була логіка в цьому «замовчуванні»? І якщо так, то яка?

Щоб відповісти на це питання, треба, по-перше, подивитися на історико-культурне середовище, в якому народився і жив Ісус. А по-друге, на ті умови, в яких проходила проповідь християнства після Його Воскресіння - в I - II ст.

У іудеїв і язичників було різне ставлення до дня народження. І якщо язичники обов'язково влаштовували широке і веселе святкування в честь появи на світ нової людини, то євреї просто не відзначали цей день. Наприклад, в Біблії тільки три рази зустрічається згадка про святкування дня народження. Спершу - єгипетський фараон, потім - жорстокий гонитель іудеїв, правитель Сирії - Антіох, і, нарешті, - Ірод Антипа (син царя Ірода Великого). Останнє «гуляння», до речі, закінчилося стратою Іоанна Хрестителя (Євангеліє від Марка, глава 6, вірші 17-29).

Невже іудеї настільки байдуже ставилися до своїх дітей, що навіть не помічали їх народження? Навпаки. Парадокс в тому, що з усіх давніх народів ізраїльтяни найбільш трепетно ставилися до дитородіння. Головний нерв і сенс Старого Завіту - це очікування обіцяного Богом Месії-Спасителя. Обіцянка того, що Він прийде, була дана першим людям відразу ж після їх гріхопадіння. І потім на сторінках Святого Письма багато разів підтверджується, що Месія народиться в середовищі іудейського народу. Тобто будь-яка ізраїльтянка розглядалася як потенційна мати Месії. Всі дівчата в 14 років обов'язково виходили заміж. Нещасною вважалася та жінка, яка не могла мати дітей. Якщо в родині народжувався малюк, то славилася не сама подія народження. У дитині прославлявся ізраїльський Бог саме такий зміст мають всі релігійні обряди, які відбувалися над новонародженим в перші сорок днів його життя.

Здавалося б, одне іншому не заважає. Чому не можна одночасно і святкувати день народження, і прославляти Бога? Справа в тому, що в релігійну свідомість ізраїльтян Біблією була «вкладена» думка про вроджену гріховність людини. Якщо люди вже народжуються з чимось, що змушує їх надалі страждати і грішити, то навіщо ж відзначати день, який поклав початок усіх утисків і страждань?

Євангелісти були іудеями, які з молоком матері увібрали культурні та релігійні традиції Ізраїлю. Цим і пояснюється відсутність в Святому Письмі точної дати народження Христа. Початковим ареалом поширення християнства поза Палестину були також юдеї, яких називають юдеями діаспори, або розсіювання. Тому не дивно, що Різдво було відсутнє в переліку християнських свят перших двох століть.

Звичайно, це не єдина причина, по якій перші християни не знали такого свята. Як це було і з багатьма іншими подіями, їх хвилювала не

хронологія, а сам факт народження Спасителя. А якщо Він народився, значить, був розп'ятий, помер і воскрес. І проповідь апостолів - це перш за все проповідь не про Різдво (це було очевидно для всіх християн), а про Воскресіння. Таким чином, для християн перших двох століть досить було просто факту народження Христа. Спеціального свята, присвяченого цій події, не було, і основою церковного життя було переживання Воскресіння Спасителя. Але ось уже на початку III століття християнський письменник Климент Олександрійський говорить про те, що він знає людей, які з ретельністю намагаються визначити не тільки рік, а й день Народження Ісуса.

Давайте ж розглянемо послідовну логіку їх міркування.

Якщо уважно читати Святе Письмо, то святкування Різдва 25 грудня за Юліанським календарем (7 січня за Григоріанським) виглядає не таким вже надуманим. Там є інформація, на основі якої можна приблизно обчислити день народження Ісуса. Справа в тому, що разом з Десятьма Заповідями Мойсей отримав від Бога на горі Синай ще багато релігійних і цивільних постанов. Одне з них стосувалося скрині Завіту - приміщення, де як раз і зберігалися скрижалі з тими самими Десятьма Заповідями. При Скрині повинні були постійно перебувати служителі для принесення ранкових і вечірніх жертв Ізраїльському Богу, для читання покладених молитов і т.д. - це були священники. Так утворилося старозавітне священство і богослужіння. Причому священство в Старому Завіті було спадковим, і належало воно виключно коліну Левія.

Цар Давид розділив священників на 24 черги (зміни), щоб кожна сім'я могла послужити в Храмі. Виходить, що кожній «зміні» діставалося по два тижні служіння.

Євангеліє від Луки починається з благовіщення Ангела священнику Захарії про те, що у його неплодній дружини Єлисавети народиться хлопчик Іоанн - майбутній Хреститель Господа. «За днів царя юдейського Ірода був один священник, на ім'я Захарій, з денної черги Авія... І ось раз, як у порядку своєї черги він служив перед Богом, за звичаєм священства, жеребком йому випало до Господнього храму ввійти й покадити...» Далі йде мова про те що явився Ангел і благовістив про народження Іоанна Предтечі (Євангеліє від Луки, глава 1, вірші 5-25). Але нас цікавить зараз не це. Захарія був з Авієвої черги, а їй випав жереб служити восьмою (1-я книга Хронік, глава 24, вірш 10). Богослужбовий календар у юдеїв (місячний) починався з місяця нісан, що відповідає березню-квітню календаря сонячного. Пlius чотири місяці - і виходить серпень.

Отже, в серпні Захарія почав служити, і два тижні він перебував в Храмі. Далі в Євангелії сказано, що «після тих днів зачала його дружина Єлисавета». Ці слова означають, що між поверненням Захарії додому і зачаттям Іоанна Предтечі пройшов деякий проміжок часу, але не дуже великий. Церква святкує день зачаття Іоанна Хрестителя 23 вересня (за старим стилем). Далі в Євангелії сказано, що Благовіщення Діви Марії про народження у Неї Сина Божого було по закінченні шести місяців від зачаття Предтечі. Ми отримуємо 25 березня (по старому юліанському календарю) - день, коли Церква відзначає свято Благовіщення, коли Архангел Гавриїл сповістив Діви Марії про народження від Неї Сина Божого. Нарешті, додаємо до цього числа дев'ять місяців - і ось 25 грудня (по Юліанському календарю), дата Різдва. Сьогодні ж, за Григоріанським календарем, - це **7-ме січня**. Але, святкуючи цей день, християни не просто «відзначали дату», а співпереживали події Народження Боголюдини. Для християнина дата сама по собі не настільки принципова. Принциповим же є початок нової ери - Новозавітної. Новий рік цієї ери ми відзначаємо на восьмий день від Різдва, оскільки входження в життя народу ізраїльського, тобто час коли людину можна було законно вважати людиною наступав після обрізання, що було символом завіту з Богом.

